

Doc. dr. Mirza Hebib

Univerzitet u Sarajevu / University of Sarajevo

Pravni fakultet / Faculty of Law

m.hebib@pfsa.unsa.ba

INTERPRETACIJA BAŠTINE ZA ODRŽIVI RAZVOJ BOSNE I HERCEGOVINE¹

INTERPRETATION OF HERITAGE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA²

Bosna i Hercegovina je 15. 12. 2022. godine dobila status kandidata za članstvo u Europskoj uniji. Uzimajući u obzir sve specifičnosti postkonfliktne tranzicije koja traje više od dva desetljeća, dodjela kandidatskog statusa predstavlja jasan signal europske budućnosti. Napredak u integracijskim procesima trebao bi donijeti opći društveni i gospodarski napredak te sigurnu budućnost. U svom obraćanju veleposlanik Johann *Sattler*, šef Delegacije Europske unije i specijalni predstavnik Europske unije u Bosni i Hercegovini povodom dodjele kandidatskog statusa, istaknuo je kako je ujedinenost u različitosti vodilja i temeljna vrijednost Europske unije, što je imanentno bosanskohercegovačkoj državno-pravnoj tradiciji. Među ostalim je naglasio kako – *Ova zemlja obiluje energijom i talentom. Bilo gdje da krenete u ovoj zemlji, naići ćete na kulturno naslijeđe i prirodne ljepote, uspjehe u oblasti umjetnosti i sporta, inovacije i tradicije – i najvažnije nepokolebljivi duh. Kandidatski status je naš znak da vjerujemo u ovu zemlju i da dijelimo vaše nade za bolju budućnost. Snažnija zaštita ljudskih prava, više povjerenja, djelotvorna borba protiv korupcije, funkcionalne javne institucije, jača ekonomija, bolja zdravstvena zaštita i obrazovanje. (...) Vjerujemo u ovu zemlju. Zemlju koja je – oduvijek u srcu Europe!*

¹ Tekst predstavlja osvrt na knjigu Zorana Bibanovića, *Bosna i Hercegovina. Kulturna kapija Evrope*, Biblioteka Nacionalno blago Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2023., izložen u okviru prezentacije održane u Bosanskom kulturnom centru u Sarajevu dana 29. 2. 2024. godine.

² This text is a review of a book by Zoran Bibanović *Bosnia and Herzegovina. Cultural Gate of Europe*, Library National Treasure of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, 2023, presented delivered at the presentation held at the Bosnian Cultural Center in Sarajevo on 29 February 2024.

Kandidatski status pred institucije Bosne i Hercegovine stavio je velike izazove. Neophodno je provesti pravne reforme kako bi se snažnije zaštitila ljudska prava, osiguralo povjerenje u institucije, stvorio pravni okvir za snažniji razvoj gospodarstva, osigurali uvjeti za kvalitetnije obrazovanje, itd. Važan čimbenik u svim ovim procesima je snažnija participacija akademske zajednice, te različitih stručnjaka s iskustvom, koji njeguju duh promjene, razvoja i napretka.

Dugogodišnji turistički djelatnik, koji gotovo pola stoljeća prati i aktivno doprinosi razvoju turizma u Sarajevu i Bosni i Hercegovini, gospodin Zoran Bibanović, u okviru *Biblioteke Nacionalno blago Bosne i Hercegovine*, objavio je monografiju *Bosna i Hercegovina – kulturna kapija Evrope*. Monografija interpretira kulturno i prirodno naslijeđe Bosne i Hercegovine s ciljem promocije i podizanja stupnja obrazovanosti o baštini, materijalnoj i duhovnoj kulturi kao svjedočanstvu civilizacijskih dostignuća predaka na prostoru Bosne i Hercegovine. U fokusu autora su kulturna i prirodna baština i ljudi, koje prikazuje u različitim povijesnim epohama. Monografija je sistematizirana u dva dijela. U okviru prvog dijela autor piše o vrlinama Starog svijeta, naslijeđu iz antičke i srednjovjekovne epohe, razdoblju osmanske uprave, specifičnostima modernog doba – austrougarskom razdoblju i transformacijama tijekom 20. stoljeća, naslijeđu u segmentu povijesti umjetnosti te kulturnim mjestima najznačajnijih konfesionalnih zajednica u Bosni i Hercegovini. U drugom dijelu piše o Bosni i Hercegovini na putu u Europsku uniju, turističkim potencijalima, turističkoj geografiji, aktivnostima u prirodi, odabranim turističkim destinacijama, marketingu i brendiranju u turizmu, obrazovanju i zdravstvenoj kulturi.

Monografija je, kako i autor u predgovoru naznačava, namijenjena prvenstveno djelatnicima u turizmu, ali i drugim istraživačima zainteresiranim za povijesni i kulturni nukleus Bosne i Hercegovine.

Najšire gledajući, čitajući knjigu možemo pokušati sažeti što je to što Bosna i Hercegovina nudi? Miris mora, hladne rijeke, veličanstvene planine i interesantna kulturna baština koja svjedoči tradiciji života još od antičkih vremena. Bosna i Hercegovina predstavlja *hinterland* šireg mediteranskog kruga koji nije ni približno iskorišten. Unatoč kompleksnosti bosanskohercegovačkog državnopravnog uređenja i tromog djelovanja javnih vlasti, posljednjih godina smo svjedočili ekspanziji razvoja turističke djelatnosti. Nažalost, čini mi se da takav razvoj predstavlja rezultat djelovanja hrabrih pojedinaca koji su uspješno koristili globalno ozračje i upuštali se u poslovne rizike unutar bosanskohercegovačkog konteksta. To je posebno došlo do izražaja u razdoblju pandemije virusa COVID, kada su stanovnici

Bosne i Hercegovine, zbog ograničenosti kretanja, počeli otkrivati bogatstva svoje domovine. Tako je na neki način pandemija imala doprinos u razvoju turističkih potencijala.

Javna vlast ne primjećuje u dovoljnoj mjeri očuvanje i revitalizaciju kulturne baštine kao jedan od preduvjeta za razvoj turističke ponude. To je segment u kojem pojedinci ne mogu djelovati. Potrebno je sustavno i sinkronizirano djelovanje s viših nivoa vlasti kako bi se prilagodbama normativnog okvira i pristupa spomenicima postigla održivost kulturne baštine, kako fizičkih artefakata, tako i nematerijalnih atributa. Javna vlast bi trebala snažno djelovati u procesu dokumentiranja, istraživanja, održavanja, zaštite i promocije kulturnih vrijednosti. O tome koliko je bosanskohercegovačka javna vlast uspavana najbolja dokaz je srednjovjekovni gradić Počitelj, europski biser snažnog turističkog potencijala u kojem znatiželjni istraživač promatra dodir različitih civilizacija u mediteranskom okruženju.

Kulturna baština u Bosni i Hercegovini svjedoči autentičnom spoju Istoka i Zapada i kulturološkoj posebnosti unutar srca Europe, te kao takva predstavlja izrazito interesantan fenomen. Bosanskohercegovački spomenici, slika su promjena u društvu koje se ciklično smjenjuju – ratova, mira, siromaštva, prosperiteta. Dužnost cjelokupnog društva jeste očuvati jedinstvene spomenike i prenijeti ih budućim generacijama. Zbog toga, javna vlast ne smije dozvoliti umiranje spomenika nulte vrijednosti. Očuvanje tih spomenika treba biti osigurano kroz opstojnost izvorne namjene objekata i tradicije njihove uporabe.

Objava knjiga, poput knjige gospodina Bibanovića predstavlja stručni poticaj u procesu afirmacije bosanskohercegovačkih spomenika, kulturne baštine, odnosno Bosne i Hercegovine kao svjetske kulturne i turističke destinacije. Uz naglašenu važnost rada na aktivnoj obnovi baštine, sustavnog pristupa problemu istraživanja, valorizacije i upravljanja, u knjizi se iznose argumentirani pogledi o potrebi razvoja i izgradnje turističke infrastrukture, koja će u konačnici doprinijeti poboljšanju opće kvalitete života stanovništva u Bosni i Hercegovini.